

Vern og vekst? Mer effektiv arealbruk

KDDs plankonferanse 26-27.november 2024

«Fra bystrategi til gjennomføring i praksis»

Birgitte Hellstrøm

Bystrategi Grenland sekretariat, Telemark fylkeskommune

Bystrategi Grenland

Det regionale samarbeidet om areal, transport og klima siden 2008

Langsiktig strategisk samarbeid

Politiske og administrative møteplasser

- Felles kunnskapsgrunnlag
- Felles bystrategi
- Regional areal- og transportplan (ATP Grenland)
- Bypakke Grenland fase 1 2015-2025
- Belønningsavtaler med staten
- Bypakke Grenland fase 2
- Byvekstavtale

Kommunene,
Statens vegvesen,
Fylkeskommunen,
Statsforvalteren,
Jernbanedirektoratet

Hvordan få til et samarbeid OG nå mål?

- Areal + transport er nøkkel til suksess
- Uten kjennskap til lokalpolitikken går det ikke
- Må ha jevnlig møteplasser – både politisk og administrativt
- Detaljer og ord kan være avgjørende
- Arealplaner like vanskelig som bompenger og p-politikk

*Terje Riis-Johansen, fylkesvaraordfører
Leder av politisk koordineringsgruppe*



Lang prosess fram mot to felles vedtak våren 2024:

Bypakke Grenland fase 2

- Gir grunnlag for investeringer i prosjekter
- Bompenger som finansiering og restriktivt virkemiddel

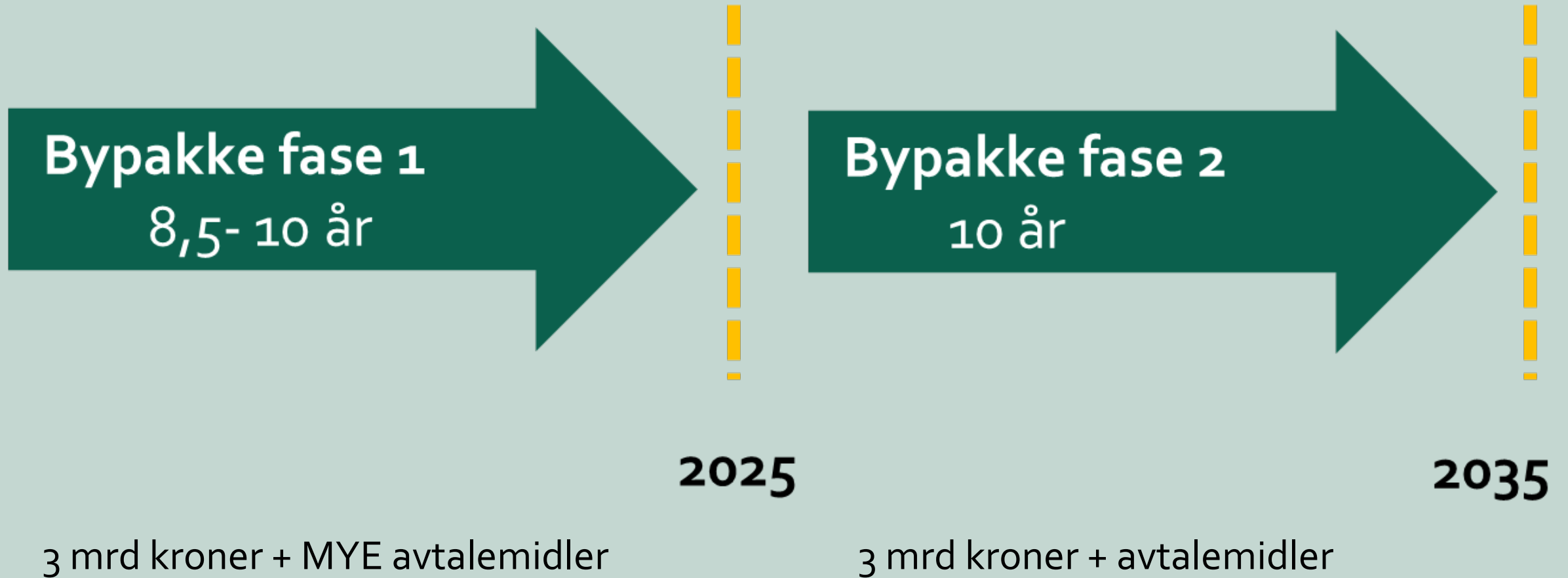


Ny bystrategi 2024-2035

– strategi for areal og transport i Grenland

- Samarbeid om helhetlig virkemiddelbruk
- Felles retning og mål for areal- og transportutviklingen
- Grunnlag for avtaler med staten





Byvekstavtale

Areal og transport
Gjensidige forpliktelser
Tog og knutepunkt



Bypakke fase 2

Portefølje med
investeringsprosjekt



Bompenger som
restriktivt virkemiddel

Arealplaner

Regionale og
kommunale



Driftstiltak



Er nasjonal transportplan (NTP) viktig?

*«Regjeringens prioriteringer skal bidra til et fremtidsrettet transportsystem, der vi **tar vare på det vi har**, utbedrer og utnytter kapasiteten bedre der vi kan og bygger nytt der vi må.»*

NTP 2035-2036

- Mest midler til drift, vedlikehold og utbedring i NTP
- Færre store prosjekter
- Transport som tar bedre vare på klima, natur og dyrka mark
- Satsing på byvekstvtaler - areal og transport ses i sammenheng





Tvillingbyene Skien og Porsgrunn er fremragende eksempel på at virkemiddelapparatet virker når aktørene makter å samle innsatsen mot felles mål

Juryens begrunnelse



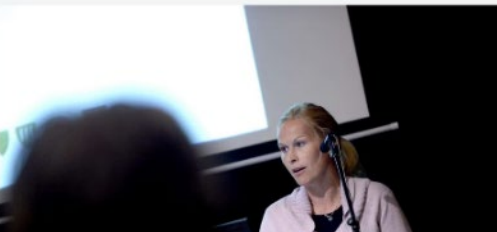
Juryen oppfatter at samarbeid over kommunegrensen, særlig gjennom Bypakke Grenland, har styrket begge byenes forutsetninger for videre utvikling.

Skien/ Porsgrunn har, i samarbeid med statlige og regionale myndigheter, her lagt grunnlaget for større sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft for sin region.



Til kamp mot hersketeknikker og sleivspark i skivspolitikken

Ordfører Hedda Foss Five mener slengbemerkingar og nedsettende kommentarar i Skien bystyre, spesielt mot kvinner, vil ende med at færre søker seg til politikken. Nå vil hun undersøke miljøet grundig.



Per Arne Rennestram KOMMENTAR

GRE

Rykte kan dø Skie brukt

Ikke rart at folk flest føler seg snytt

Politikere har et stort ansvar når de nå etterlater seg en bypakke Grenland der det meste hangler og går. I beste fall.

Politikerne i Grenland gravla før påske fase to av Bypakke Grenland, men på et krisemøte onsdag ble det gjort forsøk på gjenoppliving av milliard-prosjektet.

Videreføring I et svært foreløpig innspill fra Skien heter det at det «ikke er mulig for kommunen å gi opp riksvei 36.» Derfor vil de ha en videreføring av bypakke. Forsatsrepresentanter for fylkestinget var onsdag samlet for å fjerne et stort spørsmålstegn i det som er blitt en interkommunal verkbyll. Etter at Statens vegvesen skrinla videre planlegging av riksvei 36, ble skilna lagt på Porsgrunn sine steile holdning.

Konklusjonen er at det skal lages en ny sak om bypakke. Trond Ingebreitson, leder for Porsgrunn Aps bystyregruppe, sa klart fra om at det eneste de hadde sagt nei til er en fire felts motorvei. Han mente at Skien av punktene i innspillet fra felle virket fornuftige og at uten tvil kan støtte et togstopp i Skiens sentrum.



NYTT LIV: Hedda Foss Five prøvde onsdag å gi Bypakke Grenland et nytt liv.

FOTO: PER ARNE RENNESTRAM

situasjonen, etter møtet som han innkalte til og ledet: – Mitt forslag er å lage et felles

saksgrunnlag som kan legges fram for politisk behandling i kommunene og i fylket. Målet

er likeledende tiltak som gir grunnlag for å jobbe sammen fremover.

Debatten raste rundt bypakka: - Skal få mest mulig



Varadefører Siv Starnland foreslo å kutte hele bypakka på vegne av Frp og NP.

Avgjørende uke for ny bypakke

SKIEN: Denne uken vil være en avgjørende uke for om det blir en ny bypakke fra 2016 eller ikke. Det meste er opp til politikere i Porsgrunn.



Vil droppe bypakke med bompenger



BOMPENGER: Det arbeides nå for å få på plass en ny sårig bypakke i Grenland. Frp sier imidlertid nei.



Bypakke II, fri og bevare oss!

«Ikke rart at folk flest føler seg snytt» skriver Per Arne Rennestram i Vården. Det er næsten riktig. Det korrekte er at vi er snytt. Her er det samlet inn milliarder. Og hva har vi fått, bare dårligt. Og prosjektorganisasjonen, hvor er den? Merkelig anonym. Glemmer den seg? Stammer seg? For det bør den.



NYHETER POLITIKK GRENLAND BYPAKKE GRENLAND SVEN-TORE LØLSLID

Ber bystyrene om å samle seg



OPPMODER: Høyres Gunnar Marit Helgesen og fylkesordfører Sven-Tore Løslid. Ap, ber sine partifeller i Skien og Porsgrunn om å samle seg rundt bypakka.



SE SKYEN: Det er ikke nye bompenger i Grenland, og et røstet nei er naturlig. Slike skilner, tatt med provisoriske sone for alle andre kommuner i fylket, skriver Mikko Samerthol i Aftenavisen i dette innlegget.

Næringslivet i Grenland ser stort behov for ny bypakke

En betydelig, alvorlig og kostnadskrevende utfordring for næringslivet i Grenlandsregionen dreier seg om fremkommeligheten på veinettet vårt.

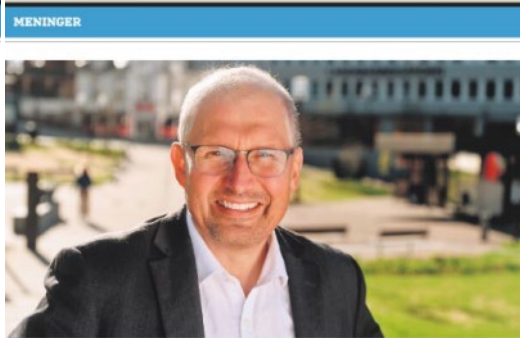
Når vi fikk godkjennelse i januar for utbedring av bypakke 1 2016, ble arbeidet med å utvikle et bompengesystem i Grenland påbegynt. Siden den gang har det skjedd store endringer, utbedringer og nyinvesteringer som til sammen har ledet til nye utfordringer og helt nødvendige forbedringer for alle typer trafikanter. Men fremtiden står ikke uten utfordringer, og det er viktig å ha et godt og effektivt bompengesystem som er med på å løse opp de utfordringene som oppstår.

For vi er bare halvveis på veien fra det gamle skilnet

til det gode bompengesystemet. Statlig beredning må legge til rette for at det blir mulig å gjennomføre dette. Det er et stort ansvar som faller på oss som næringslivet i Grenland. Det er viktig å ha et godt og effektivt bompengesystem som er med på å løse opp de utfordringene som oppstår.

PD MEMER PORSGRUNN LØLSLID

Frislipp av bilparken blir totalt kaos



BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

Denne muligheten kan ikke Grenland gå glipp

Thorleif Fluor Vikre vil ikke ha bommer i Grenland. Det er gammelt nytt. Men han tar feil når han hevder vi får penger fra staten uten å oppnå stans krav om nullvekst i personbiftrafikk.

Det er et pensjonert bil og et fortsatt skole barn som vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035. Det betyr at det vil være et stort behov for nye bompenger. Men det er viktig å ha et godt og effektivt bompengesystem som er med på å løse opp de utfordringene som oppstår.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

BYKOMMUNER MED BOM: Uten bommer i Grenland viser bebyggelsen at trafikken vil øke opp mot 20 prosent fram mot 2035, skriver Terje Riis-Johansen i dette innlegget.

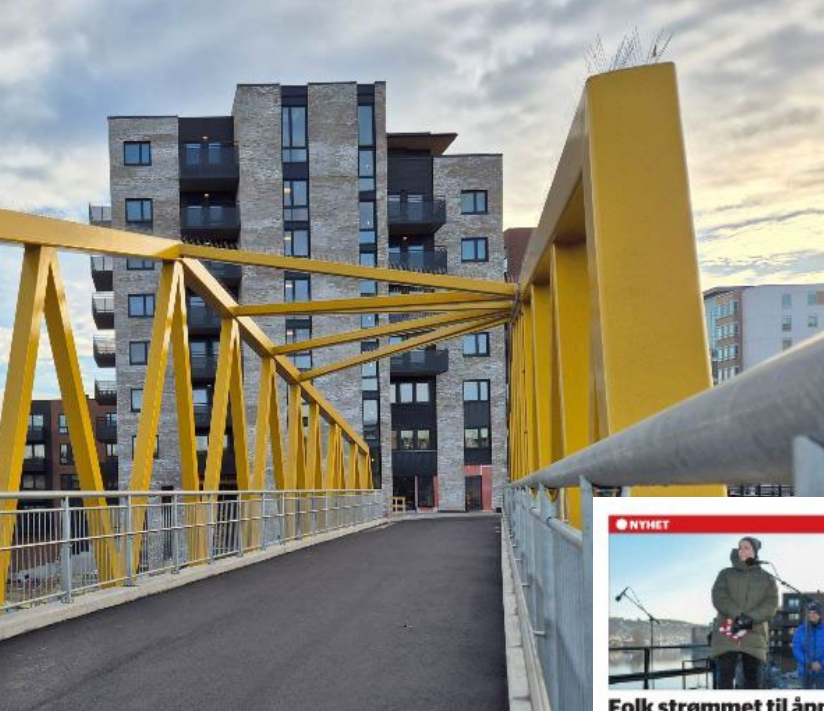


Politisk dialog: Kommune – Fylkeskommune – Departement (SD/KDD)

Forpliktende samarbeid og avtaler virker!



«Grenland leverer resultater i tråd
med regjeringens forventninger»
Samferdselsminister Jon-Ivar Nygård



Folk strømmet til åpninga av brua



AVSLUTNING: Et dansegruppe fra NORA danset på brua, før publikum fikk lov til å gå over til Klosterøya. FOTO: ØRNULF HOLEN



KORSANG: Kvinneskoret Euphonia sang to sanger under arrangementet. FOTO: ØRNULF HOLEN



FORNYDD: Skiensordfører Marius Ruheim Aarvold (H) var fornøyd både med det store oppmøtet og over at den nye Damfossbrua endelig kan tas i bruk. FOTO: ØRNULF HOLEN

- Har aldri sett så mange folk her nede



POPULERT: Mange tok turen ut i kulda for å få med seg den offisielle åpninga. FOTO: ØRNULF HOLEN

SKIEN: Mange ville få med seg den offisielle åpninga av Damfossbrua mellom Smieøya og Klosterøya lørdag.

ØRNULF HOLEN
arnulf.holen@tl.no

Allerede en god halvtime før åpningsklokka 13.00, så man en liten strøm av mennesker på gangveiene mot den nye, gule gangbrua i Skien.

- Jeg tror aldri jeg har sett så mange folk nede på Tømmerkaia før, sa skiensordfører Marius Ruheim Aarvold (H), da han startet på åpningstalen.

- Det er virkelig godt at vi kan ta denne brua i bruk og knytte byen vår enda mer sammen, sa Ruheim Aarvold. Det er lagd gang- og sykkelsti på begge sider, og Ruheim Aarvold sa at det er gjort mye i tilknytning til den nye brua, deriblant sikring av damvegge-

Ruheim Aarvold konstaterte at Skien har fått en ny bydel på Klosterøya med leiligheter og

spisesteder, og han sa at det har blitt en vidunderlig forskjønnelse av området.

- Og dette har ikke gjort seg sjøls, sa ordføreren om Bypark-prosjektet, som er et samarbeid mellom Steinar Moe Elendøm AS, Telemark fylkeskommune, Telemarkskanalen og Skien kommune.

Skiensordføreren takket alle som har bidratt i prosjektet, og han ga en ekstra takk og blomster til Hedi Sjerpe i Steinar Moe Elendøm AS, fylkesordfører Sven Tore Løkslid, Steinar Arntzen i Telemarkskanalen, Per Egil Neset i Skien

kommune, Harald Hovi i Asplan Viak, arkitekt Christian Palmer i Asplan Viak, Wilhelm Møgster i HRP, Kristoffer Bernison Aase i NRC og Marie Schmedding i Notech (ikke til stede på åpninga).

Korsang og dans
I åpningsprogrammet var det også kulturelle innslag. Skiensmannen og trubaduren Finn Stokke framførte sin ferske låt «Bruene», foran det store publikummet i kulda. Og flere av bedriftene som er på plass på Klosterøya fikk holde en kort presentasjon av seg

selv, før kvinneskoret Euphonia sang to sanger, deriblant «Jing-le Belles». Fylkesordfører Sven Tore Løkslid (Ap) sa i sin tale at den nesten 70 tonn tunge brua kom oppover elva i juni 2023, og at bruensnettet er på 40 meter. Han sa at dette prosjektet ikke hadde vært mulig uten samarbeid, og han oppfordret til å ta den nye bydelen i bruk. Åpningsprogrammet ble avslutta med at ei dansegruppe fra NORA danset på brua, før de frammette til slutt kunne gå over til Klosterøya.

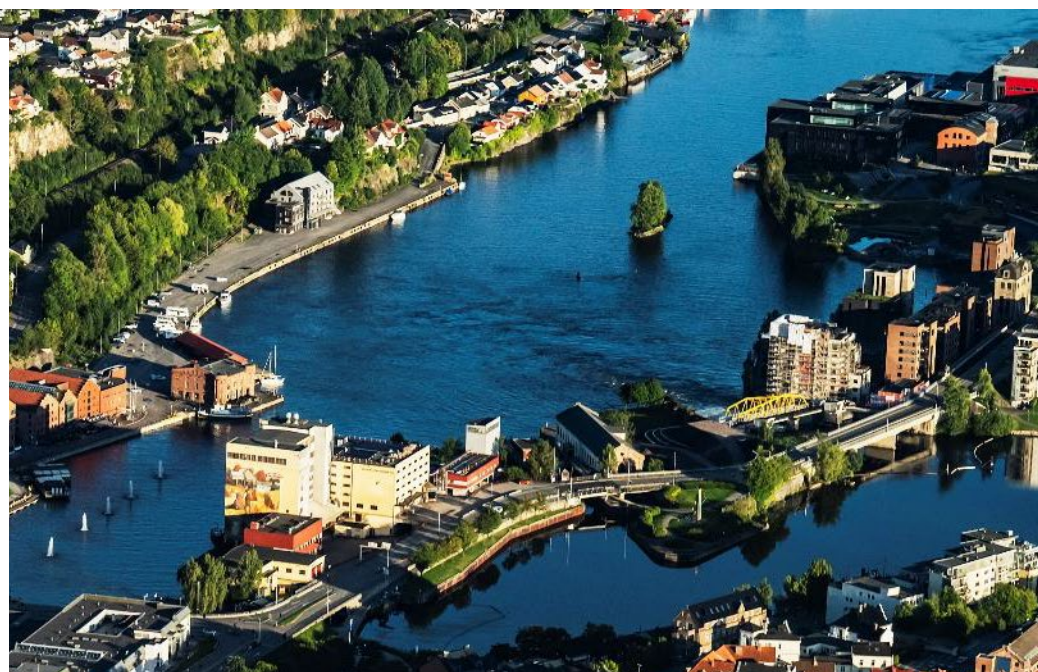


- Bruåpningen er et vannskille for den nye bydelen

Mange fikk merke seg via den gamle brua mellom Smieøya og Klosterøya. Nå åpnet med sol, musikk og dans. For flere av bedriftene på Klosterøya opplevde denne dagen som en ny start.



SKIEN Det var sol og vind på den nye Damfossbrua lørdag. Mange fikk merke seg via den gamle brua mellom Smieøya og Klosterøya. Nå åpnet med sol, musikk og dans. For flere av bedriftene på Klosterøya opplevde denne dagen som en ny start. (Foto: Ørnulf Holen)



Hovedmål

Grenland skal være et attraktivt sted å bo med levende bysentra og gode transportløsninger

Regionen skal være attraktiv for et mangfoldig næringsliv og høykompetent arbeidskraft

I Grenland skal klimagassutslipp, kø, luftforurensning og støy reduseres gjennom effektiv arealbruk og ved at veksten i persontransporten tas med kollektivtransport, sykkel og gange

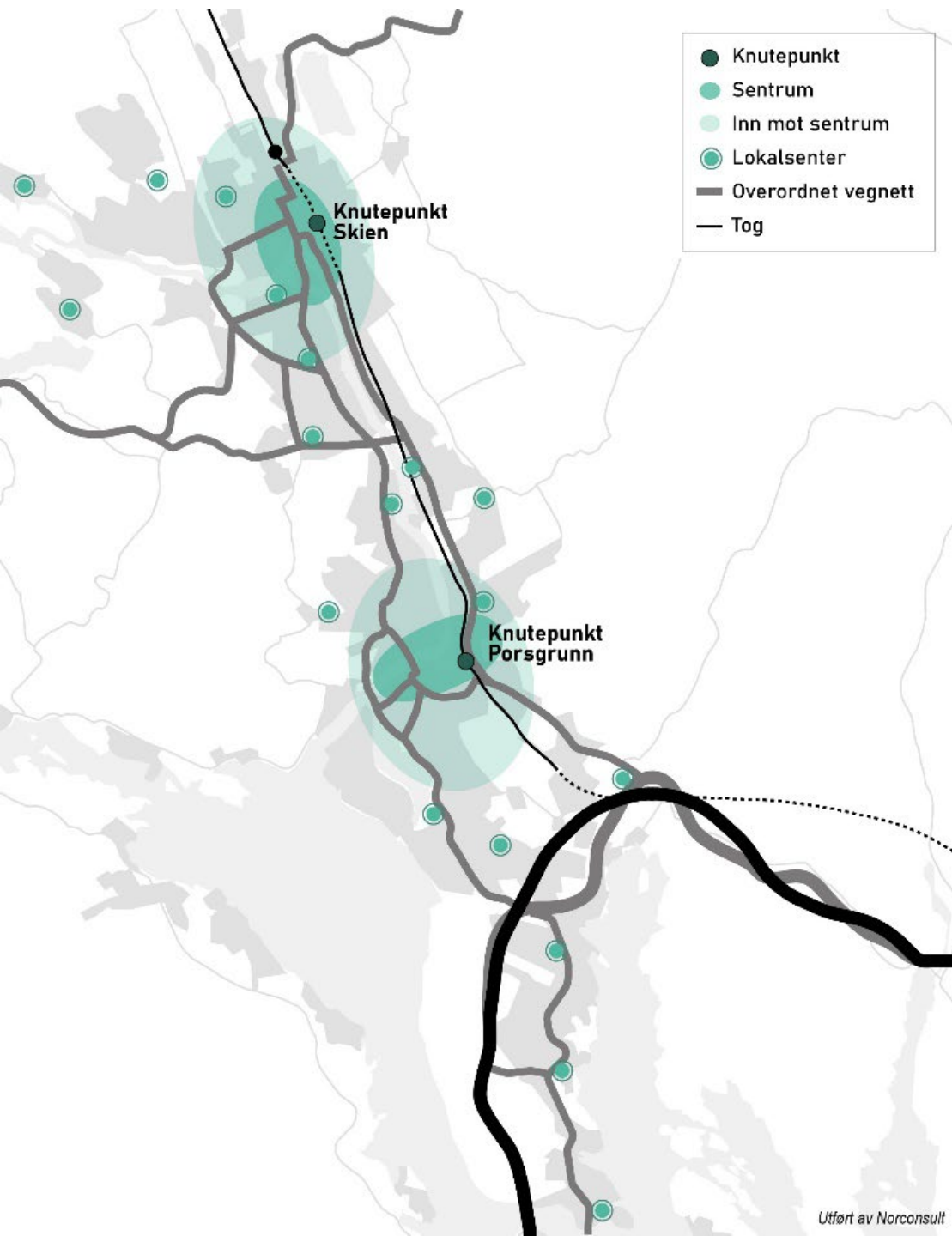
Nullvekstmålet

statlig premiss for avtaler og tilskudd



Hvordan nå målene?





Bystrategi med 4 innsatsområder



Knutepunkt med mange funksjoner og transportformer



Levende sentrum med flere arbeidsplasser, boliger, handel og opplevelser

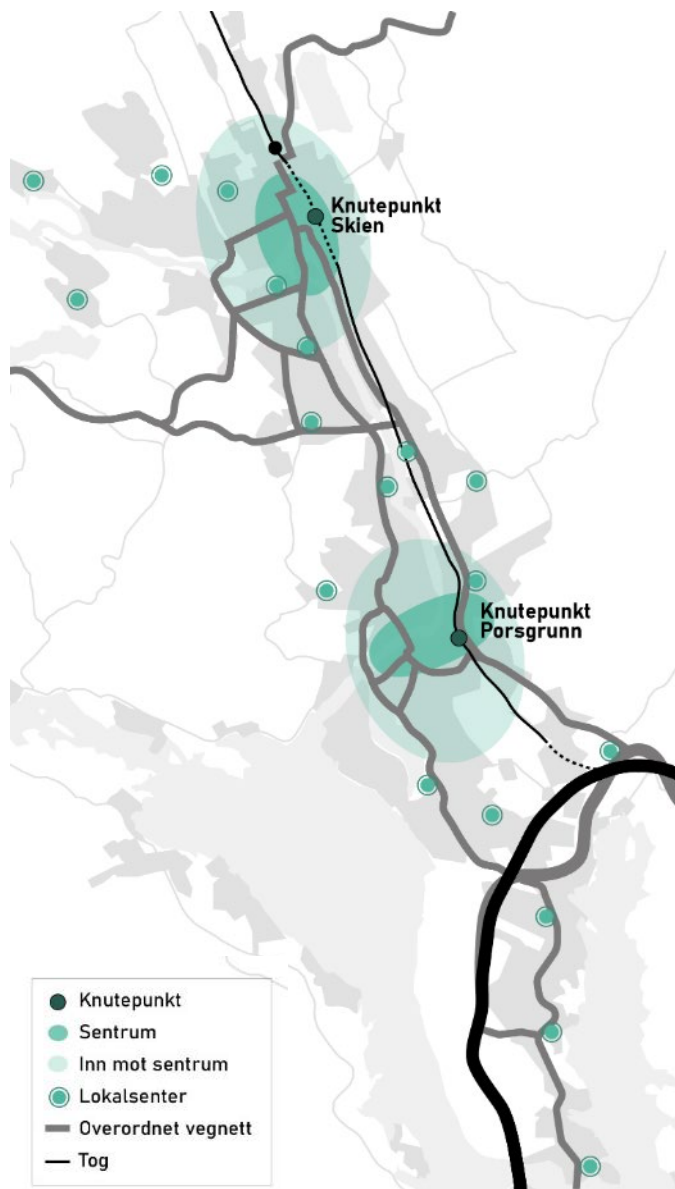


Trygt og enkelt å gå og sykle i hverdagen



Bedre framkommelighet på overordnet vegnett

Prosjektene i fase 2 følger opp bystrategien



8 % til knutepunkt



25 % til sentrum
og inn mot sentrum



17 % til trygge forbindelser
i nærmiljøet



50 % til framkommelighet
overordnet vegnett

Gjennomføring og finansiering

VIRKEMIDDEL/TILTAK

FORANKRING OG FINANSIERING



Konsentrert arealutvikling

- Retningslinjer og bestemmelser i arealplaner som sikrer konsentrert arealutvikling og fortetting med kvalitet
- Bruke verktøy som byformveileder og prioritere offentlige «fortetningsagenter»
- Byrom, parker, grønnstruktur og treplanting

- Kommuneplanens arealdel, offentlige og private reguleringsplaner og ATP Grenland
- Finansieres av kommunene eller statlige tilskudd fra avtaler
- Forankres i alle plannivå og følges opp i handlingsprogram og prosjekt



Investering i infrastruktur

- Investeringsprosjekt som overfører bilreiser til gange, sykkel, buss og tog
- Investeringsprosjekt som gir bedre framkommelighet i overordnet vegnett
- Togstopp Skien
- Jernbaneinfrastruktur på Vestfoldbanen (stat)

- Prop S. for Bypakke Grenland fase 2
- Prop S. for Bypakke Grenland fase 2
- Byvekstavtale
- NTP og statsbudsjett



Drift

- Opprettholde og videreutvikle busstilbudet (ruter, frekvens, billettprodukter og pris)
- Forsterket drift og vedlikehold på prioriterte gang- og sykkelforbindelser
- Fus -bedriftssamarbeid for grønne arbeidsreiser
- Kampanjer/sykkelopplæring i barnehage/skole
- Bysykelordning
- Økt togtilbud (reisetid, frekvens og punktlighet)

- Fylkeskommunens busskontrakt finansiert av egne midler og statlige midler fra avtale
- Veieiers driftskontrakter på veg og midler fra avtale – samarbeid på tvers
- Økt satsing med statlige tilskuddsmidler i belønningsavtale eller byvekstavtale
- Statlige trafikkavtaler og midler til tog i statsbudsjett




Bildempende tiltak

- Bompenger
- Restriktiv parkeringspolitikk
- Gateutforming som prioriterer myke trafikanter og demper biltrafikken
- Statlige rammebetingelser

- Prop. S. for Bypakke Grenland fase 2
- Parkeringsnormer i kommuneplanens arealdel
- Prosjektene i bypakka og tiltak som finansieres av andre

The collage includes several key documents:

- Prop. 134 S (2014-2015):** Utbygging og finansiering Bypakke Grenland fase 1 i Telemark. A proposal to the Storting regarding transport infrastructure.
- Prop. 1 S (2021-2024):** Avtale mellom Samferdselsdepartementet og Vestfold og Telemark fylkeskommune, Porsgrunn kommune, Skien kommune, Bamble kommune og Siljan kommune om belønningmidler til bedre kollektivtransport og mindre bilbruk for 2021-2024.
- BYPAPKE GRENLAND Handlingsprogram 2023-2026:** A strategic plan for transport infrastructure in the region, with a revision scheduled for autumn 2024.
- Meld. St. 14 (2023-2024):** Nasjonal transportplan 2025-2036, a national transport plan for Norway.
- Prop. 1 S (2024-2025):** For BUDSJETTÅRET 2025 Statsbudsjettet, a proposal for the 2025 national budget.
- Bypakke Grenland fase 2 Finansiering og portefølje:** A document detailing the financing and portfolio of Phase 2 of the Bypakke Grenland project.



**Investerings-
prosjektene i
bypakke fase 2
= katalysator for
byutvikling**

**Flere folk i
sentrum gir
grunnlag for
bedre togtilbud**

Vi setter høyere kvalitetskrav i investeringsprosjektene i Bypakke Grenland fase 2

- Vurdering av veg- eller gatestandard
- Biologisk mangfold, lokal overvannshåndtering og lavt klimaavtrykk skal prioriteres høyt
- Materialer av høy kvalitet
- Som hovedregel skal eksisterende trær og grønne arealer bevares.
- Alle prosjekter skal føre arealregnskap som også omfatter trær.



Hvordan få til konsentrert arealutvikling?

VIRKEMIDDEL/TILTAK

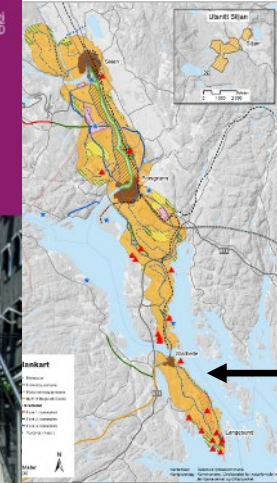
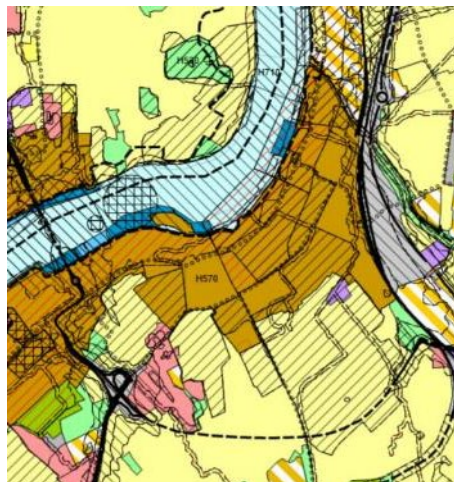
FORANKRING OG FINANSIERING



- Retningslinjer og bestemmelser i arealplaner som sikrer konsentrert arealutvikling og fortetting med kvalitet
- Bruke verktøy som byformveileder og prioritere offentlige «fortettingsagenter»
- Byrom, parker, grønstruktur og treplanting

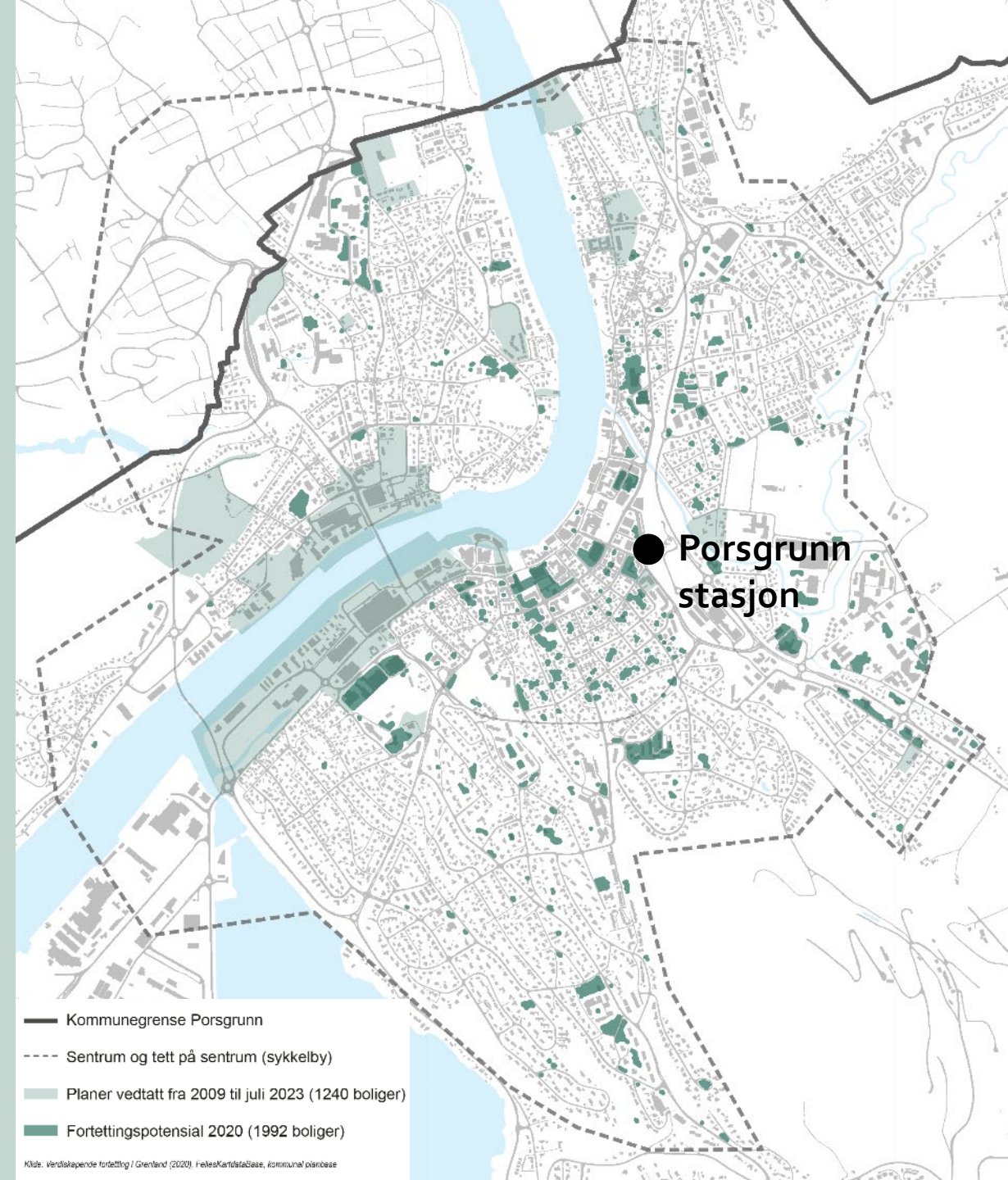
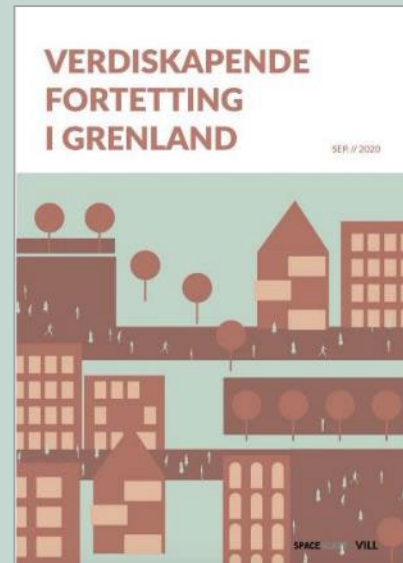
- ➔ Kommuneplanens arealdel, offentlige og private reguleringsplaner og ATP Grenland
- ➔ Finansieres av kommunene eller statlige tilskudd fra avtaler
- ➔ Forankres i alle plannivå og følges opp i handlingsprogram og prosjekt

ATP Grenland skal nå revideres

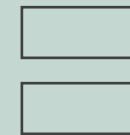
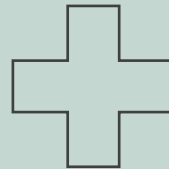
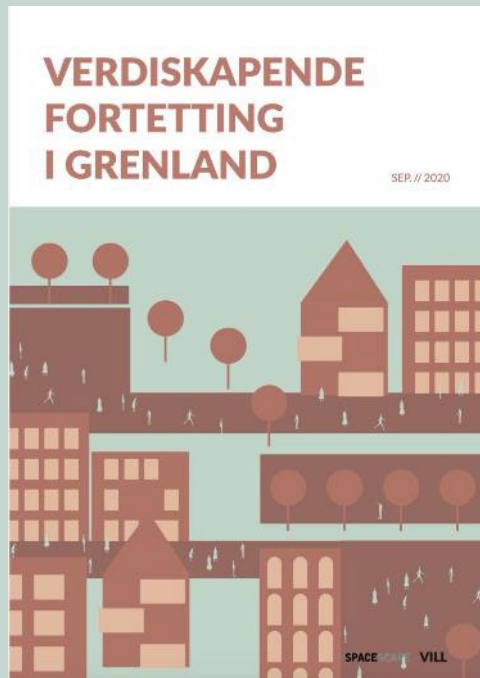


Flere bosatte og ansatte i sentrum skaper en mer levende by

Stort potensial ved å fortette med kvalitet



Verktøy for fortetting med kvalitet i sentrum



«Hvert prosjekt skal gi mer til byen enn det tar»

Fortettingsstudien (2020) viser hvor og hvor mye fortettpotensial det er

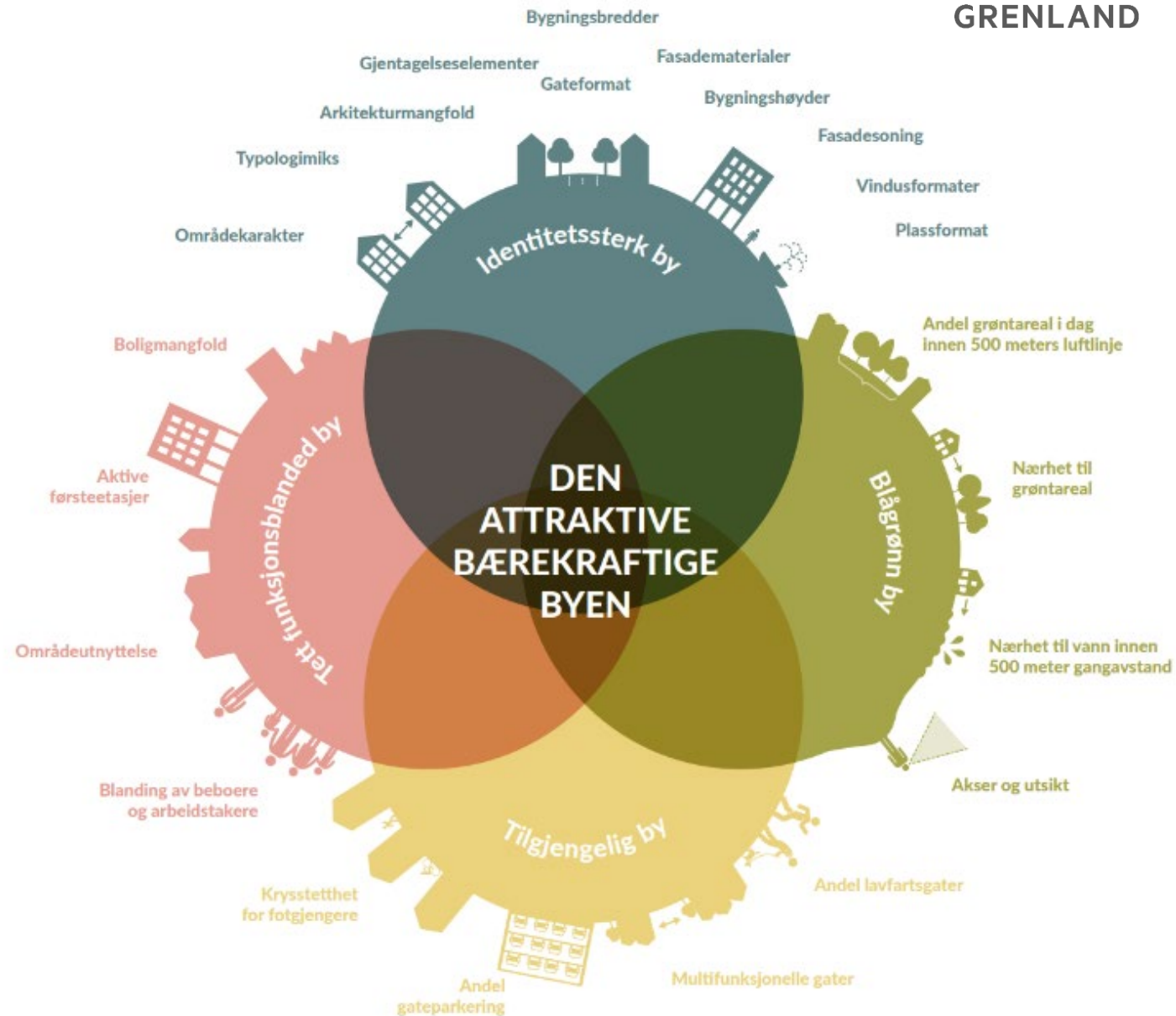
Byformveilederen (2023) analyserer sentrum og veileder hvordan fortettingen kan skje

Byformveileder for Skien og Porsgrunn

«Hvert prosjekt skal gi mer til byen enn det tar»

Den attraktive bærekraftige byen
23 bykvaliteter vurderes:

- Identitetssterk by
- Blågrønn by
- Tilgjengelig by
- Tett funksjonsblandet by



Vi trenger fortettingsagenter!





Måling og indikatorer viktig

3-30-300
-regelen?



Lokale utfordringer

«Norge i rødt, hvitt og GRÅTT»

Areal og naturtap må få en tydeligere oppfølging i forpliktende avtaler for å hindre nedbygging av natur, økt transportbehov og døde bysentra

Parkeringspolitikken (lovverk) må videreutvikles

«Motorveihandelen tar knekken på byene»



Aud Tennøy

forskningsleder for byutvikling og transport, TØI



Grenlands nye næringsområde ved E18

 FRIER VEST

Hele 3700 daa industriareal er ferdig regulert og under utvikling

For eksempel:

Unngå unødvendige utbygginger
Bruk eksisterende bygninger og infrastruktur
Unngå utbygging og bruk som forstyrrer naturlige karbonlagre til havs

Unngå

For eksempel:

Konsentrer arealbruken blant annet gjennom samlokalisering av funksjoner og tjenester
Flytt utbygging langs kysten til mindre karbonrike arealer

Flytt

For eksempel:

Bygg med skånsomme metoder og ta vare på økosystemer
Restaurer forringete arealer for å veie opp for utbygging
Bygg mindre når det først bygges

Forbedre



Byvekstavtale

Nullvekstmål

Nullvekst i
persontransport
med bil



Naturvekstavtale?

Arealnøytralitet

Netto null
tap av natur



Byvekstavtale

Nullvekstmål

Arealnøytralitet

Nullvekst i
persontransport
med bil

+

Netto null
tap av natur



Prosess for bypakker og forpliktende samarbeid om byvekstavgifter MÅ kobles tettere sammen

Nødvendig for å gi lokalpolitikere drahjelp i upopulære prosesser og for å gi mer forutsigbarhet.



Behov for et
årlig politisk toppmøte
med politisk ledelse fra byområdene
og viktige departement

- Hvordan samarbeide?
- Hvilke virkemidler trenger vi?
- Hvordan kan byvekstavtalene og andre avtaler videreutvikles?
- Drøfting av bypolitikken fram mot neste NTP



Kort oppsummert:

- Koordinert samarbeid om helhetlig virkemiddelbruk
- Areal + transport
- Forpliktende avtaler med penger
- Politiske møter og dialog



Nå bygges fremtidens Grenland!

